Omgevingswet: Onderzoek naar winsten op AMvB-niveau

projectnr. 15379-260893
revisie 1.0

Onderzoekers:
Edwin Oude Weernink
Robert Forkink

Opdrachtgever:

Arjan Witte
Senior beleidsmedewerker
Interdepartementaal Programma Eenvoudig Beter
Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Plesmanweg 1-6 | 2597 JG | Den Haag
Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
31 mei 2013	Definitieve rapportage	R. Forkink	E.H. Oude Weernink

Inhoud

1	**Inleiding op het onderzoek**	**2**
1.1	**Inleiding**	2
1.2	**Aanleiding onderzoek**	2
1.3	**Leeswijzer**	3
2	**Onderzoeksdoel en -verantwoording**	**4**
2.1	**Inleiding**	4
2.2	**Onderzoeksvraag**	4
2.3	**Reikwijdte en afbakening onderzoek**	4
2.4	**Onderzoeksverantwoording**	4
2.4.1	*Verantwoording fase 1: Feitenonderzoek*	*5*
2.4.2	*Verantwoording fase 2: Group Decision Room workshops*	*5*
2.4.3	*Verantwoording fase 3 Sturend kader Uitvoeringsregelgeving*	*8*
2.5	Conclusie feitenonderzoek	8
3	**3. Potentiële verbetervoorstellen**	**10**
3.1	Inleiding	10
4	**Sturende principes uitvoeringsregelgeving**	**20**
4.1	Generiek uitgangspunt	20
4.2	Zeven sturende principes	20
5	**Eindbeschouwing/conclusies**	**23**
5.1	Vertrekpunt	23
5.2	Onderzoeksdatabase met bijna 500 knelpunten/oplossingen	23
5.3	Herkenbaar beeld	23
5.3.1	*Complexe regelgeving leidt tot complexe toepassing*	*24*
5.3.2	*Wel degelijk winsten te behalen…..!*	*24*
5.4	Toepassen studerende principes bij de uitwerking	24

Bijlagen:

1. Overzicht onderzoeksbronnen
2. Samenstelling begeleidingsgroep
3. Vragen Online enquete
4. Vragen Group Decision Room (GDR)-workshops

Onderzoeksdatabase:

De database ten behoeve van het is aangeboden aan de opdrachtgever van dit onderzoek, het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De onderzoeksresultaten zijn hiermee overgedragen en bruikbaar voor de fase van uitwerking van de uitvoeringsregelgeving.

1 Inleiding op het onderzoek

1.1 Inleiding

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt momenteel aan een stelselherziening van het fysieke omgevingsrecht. Het toetsvoorstel Omgevingswet ligt nu ter consultatie. Aan de stelselwijziging in het omgevingsrecht zijn zowel kwalitatieve als kwantitatieve doelstellingen gekoppeld. In kwalitatieve termen gaat het onder meer om een begrijpelijk en inzichtelijk stelsel met voldoende flexibiliteit voor bestuurders om te besturen. In kwantitatieve termen gaat het onder meer om minder regels, minder lasten en snellere procedures. Het gaat om alle typen lasten en economische voordelen voor burgers, bedrijven, professionals en overheden. De Omgevingswet is de eerste stap op weg naar het einddoel, maar deze stap is voor het doelbereik van de kwantitatieve doelstellingen relatief beperkt. De verwachting is dat er op het niveau van de Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) meer winst te behalen valt. Dit onderzoek moet hiervoor concrete voorbeelden opleveren en tevens een bruikbaar sturingskader voor het opstellen van de uitvoeringsregelgeving.

1.2 Aanleiding onderzoek

De aanleiding voor de herziening van het wettelijk stelsel van het omgevingsrecht ligt in een aantal factoren. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de Omgevingswet worden de volgende aanleidingen genoemd:

- een groeiende samenhang tussen opgaven in de fysieke leefomgeving;
- de transitie naar een duurzame leefomgeving;
- recht doen aan regionale verschillen;
- behoefte aan ruimte voor initiatieven.

Daarnaast kent het huidige omgevingsrecht een aantal knelpunten. In dat verband worden de volgende knelpunten genoemd:

1. Complexe en versnipperde regelgeving welke per sector is geordend, en leidt tot te weinig overzichtelijkheid, voorspelbaarheid en samenhang;
2. Onbalans tussen zekerheid en dynamiek, welke leidt tot slepende besluitvormingsprocessen, hoge onderzoekslasten, gedetailleerde plannen en tot normen en voorschriften met weinig ruimte voor politieke sturing, eigen verantwoordelijkheid, regionale differentiatie en innovatie;
3. Bestuurscultuur en kwaliteit van de uitvoering.

De voorgenomen stelselherziening van het omgevingsrecht haakt met name aan bij de eerste twee knelpunten. Die knelpunten doen zich niet alleen voor op het niveau van de formele wetgeving, maar ook, en misschien nog wel sterker, bij de gedelegeerde regelgeving, dus de thans geldende Algemene Maatregelen van Bestuur en ministeriële regelingen op het gebied van het omgevingsrecht. Deze gedelegeerde regelgeving is qua omvang vele malen groter dan het bestand aan regels opgenomen in formele wetten.

Centrale doelstellingen Omgevingswet
In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van de Omgevingswet zijn de doelstellingen van dit wetsvoorstel beschreven. Deze doelstellingen gelden voor de gehele stelselherziening, dus ook voor de uitvoeringsregelgeving.

De Omgevingswet is, met oog voor duurzame ontwikkeling en in onderlinge samenhang, gericht op het:

1. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
2. op een doelmatige wijze beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies.

Verbeterdoelen Omgevingswet

Daarnaast worden met de stelselherziening ook nog andere doelen nagestreefd. Het gaat om de volgende vier verbeterdoelen:

1. het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
2. het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
3. het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
4. het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt het onderzoeksdoel en -verantwoording uiteengezet. In hoofdstuk 3 zijn de bevindingen op basis van het feitenonderzoek[1] door middel van kansrijke verbetervoorstellen op AMvB-niveau toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de sturende principes die bij het uitwerken van de AMvB's gehanteerd kunnen worden. Het rapport wordt afgesloten met een eindbeschouwing en conclusies (hoofdstuk 5).

[1] Het synthese onderzoek, de online-enquête, en de Group Decision Room workshops.

2 Onderzoeksdoel en -verantwoording

2.1 Inleiding

Het onderzoek is gestart vanuit de onderzoeksvraag vanuit het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De onderzoekers van Oranjewoud hebben deze onderzoeksvraag geoperationaliseerd in de onderzoeksaanpak. Deze onderzoeksaanpak, bestaande uit drie fasen, wordt in hoofdstuk 3 verder uitgewerkt.

2.2 Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag is door het ministerie van Infrastructuur en Milieu als volgt geformuleerd:

"Een overzicht van kansrijke voorstellen m.b.t. de meest relevante sectoren die concrete winst op het niveau van AMvB's in het omgevingsrecht opleveren met een omschrijving van de potentiële winst leidend tot een advies over een bruikbaar sturend kader (lees uitgangspunten) voor de toekomstige aanpak van de AMvB's"

2.3 Reikwijdte en afbakening onderzoek

Op basis van de onderzoeksvraag omvat de reikwijdte van het onderzoek:

1. een feitenonderzoek (bronnenonderzoek) waarin de knelpunten/ belemmeringen en oplossingsrichtingen c.q. kansrijke voorstellen in beeld worden gebracht;
2. het aangeven van kwantitatieve en kwalitatieve winsten op AMvB-niveau;
3. het opstellen van adviezen over een sturend kader voor AMvB's onder de Omgevingswet.

2.4 Onderzoeksverantwoording

De onderzoeksopdracht is na opdrachtverlening begin april 2013 gestart. Het onderzoek kende drie fasen:

1. **Feitenonderzoek;**
   a. Syntheseonderzoek bestaande literatuur inzake knelpunten in het huidige omgevingsrecht
   b. Online-enquête
2. **Group Decision Room workshops**
   a. Natuur - Water – Recreatie
   b. Energie – Communicatie – Infrastructuur – Waterveiligheid
   c. Milieu
   d. Bouwen – Ruimtelijke Ordening – Cultureel Erfgoed
3. **Analayse en rapportage**
   Rapporteren van concrete voorstellen op basis van het gevoerde onderzoek en een sturend kader abstraheren dat kan worden ingezet bij opstellen van nieuwe AMvB's onder de Omgevingswet.

2.4.1 Verantwoording fase 1: Feitenonderzoek

In het onderzoek zijn dertien bestaande literatuurbronnen gebruikt. Deze zijn door de opdrachtgever aangedragen en geanalyseerd op knelpunten en oplossingen in het huidige omgevingsrecht. Vanuit de onderzoekers zijn 5 nieuwe literatuurbronnen aangedragen en geanalyseerd. In bijlage 1 treft u deze onderzoeksbronnen aan.

Uit deze literatuuranalyse zijn **250 knelpunten c.q. oplossingen** naar voren gekomen. Niet altijd worden in de documenten oplossingen beschreven voor de geconstateerde knelpunten. Vandaar dat de combinatie knelpunt-oplossing niet altijd volledig is.

Naast het onderzoek naar knelpunten en oplossingen in het huidige omgevingsrecht in bestaande literatuur is aanvullend in week 16 een online-enquête (zie bijlage 3 voor de vragen) verstuurd naar 58 gebruikers van het omgevingsrecht. Er zijn 18 ingevulde online-enquêtes ontvangen. De reactietijd was een week. Vanuit deze online-enquête zijn **34 nieuwe knelpunten c.q. oplossingen** naar voren gekomen.

De resultaten, **284 knelpunten c.q. oplossingen** zijn verwerkt in de onderzoeksdatabase.

2.4.2 Verantwoording fase 2: Group Decision Room workshops

Op woensdag 24 en donderdag 25 april 2013 zijn vier Group Desicion Room (GDR) workshops georganiseerd in het Park Plaza Hotel Utrecht. Er is gekozen voor de volgende indeling van de workshops:

a. Natuur - Water – Recreatie
b. Energie – Communicatie – Infrastructuur – Waterveiligheid
c. Milieu
d. Bouwen – Ruimtelijke Ordening – Cultureel Erfgoed

<u>Hoe werkt een Group Decision Room?</u>
De GDR is een opstelling van een aantal computers (laptops veelal) met een centraal scherm in een U-vorm. Alle deelnemers nemen plaats achter een computer. In dit proces is iedere deelnemer gelijk en heeft iedereen evenveel waarde. Het proces wordt in principe geleid door een moderator, die de GDR bediend op basis van vooraf ingestelde vragen (zie bijlage 4). De deelnemers geven doormiddel van invulling op de computer antwoord op uitvragen van de moderator. Een belangrijk voordeel is dat alle bijdragen worden geregistreerd en opgeslagen.

De werkwijze van de GDR-sessies is volgens de volgende stappen verlopen:

1. inventarisatie knelpunten;
2. voorstellen oplossingen/potentiële verbeterpunten;
3. voordelen-nadelen oplossingen/potentiële verbeterpunten;
4. waardering verbeterpunten.

Deelnemers en resultaten Group Decision Room workshops:

1. **Natuur - Water – Recreatie**
   a. Rijkswaterstaat, Stichting Gegevensautoriteit Natuur, Provincies Overijssel en Noord-Brabant, Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Staatbosbeheer.
   b. 65 knelpunten c.q. oplossingen.
2. **Energie – Communicatie – Infrastructuur – Waterveiligheid**

a. NUON, Strukton, Rijkswaterstaat, Provincie Zuid-Holland, Alliander Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Economische Zaken.
b. 34 knelpunten c.q. oplossingen.

3. **Milieu**
   a. Gemeente Venlo, Provincie Utrecht, Van Gansewinkel, Agentschap.nl, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Economische Zaken.
   b. 59 knelpunten c.q. oplossingen.
4. **Bouwen – Ruimtelijke Ordening – Cultureel Erfgoed**
   a. Gemeente Hof van Twente, Veiligheidsregio IJsselland, Gemeente Vlaardingen, Woningbouwcorporatie De Alliantie, Bouwfonds, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap.
   b. 47 knelpunten c.q. oplossingen.

In totaliteit zijn er **205 knelpunten c.q. oplossingen** ingevoerd in de onderzoeksdatabase.

Onderzoeksdatabase Winsten op AMvB-niveau
Om de resultaten van het onderzoek te verwerken is gekozen voor een database in MS-Excel. De resultaten zijn hiermee herbruikbaar en herleidbaar tot de bron. In de database zijn uiteindelijk **489 knelpunten c.q. oplossingen** ingevoerd.

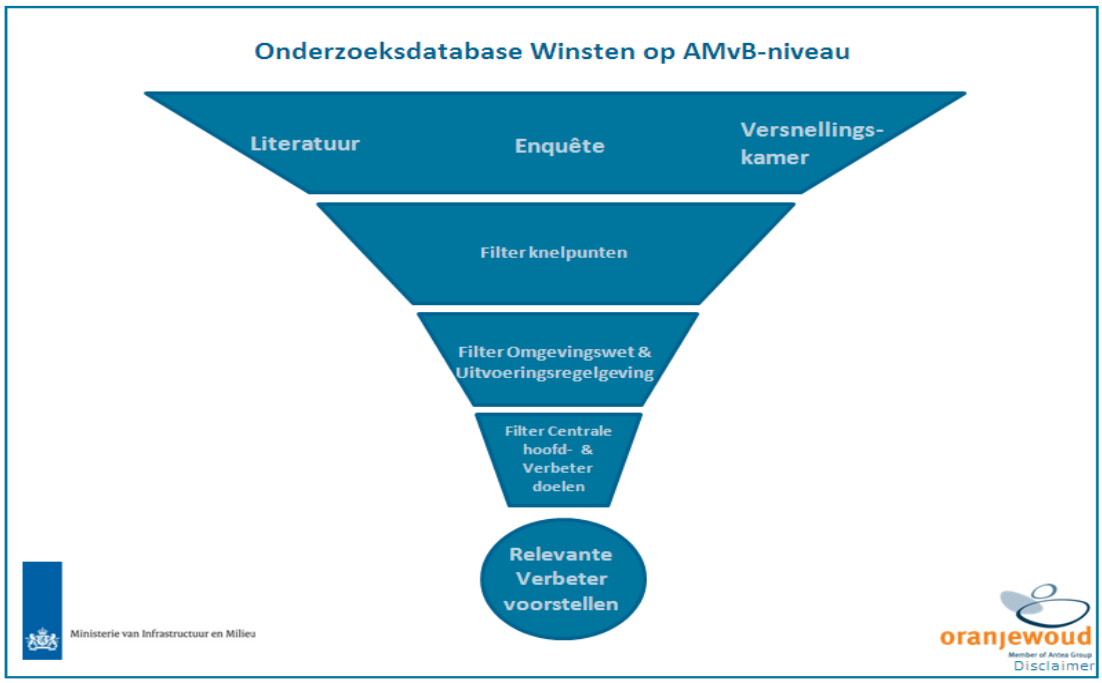

De onderzoeksdatabase is opgebouwd conform de werkwijze van een trechter, van grof naar fijn. Dit werkproces is overgenomen in het startscherm van de database zodat ieder onderdeel apart te benaderen is met een muisklik. De database is gebouwd in MS-Excel versie 2007. In deze database komen alle ingebrachte knelpunten en/of oplossingen/voorstellen terug en blijven zodoende voor de opdrachtgever behouden. In deze hoofdrapportage komen alleen een aantal kenmerkende voorstellen terug.

Deze resultaten zijn vervolgens gefilterd om te komen tot potentiële verbetervoorstellen. In de loop van het onderzoek is in overleg met de begeleidingscommissie de term winsten op AMvB-niveau zoveel mogelijk te vervangen door potentiële verbetervoorstellen.

Filterprotocol

De 489 knelpunten c.q. oplossingen zijn in de onderzoeksdatabase gefilterd in 4 fasen:

- **Fase 1:** Deze filtering is gestart met het maken van onderscheid in knelpunten/voorstellen of anders. Vanuit deze filtering zijn respectievelijk 313 knelpunten c.q. oplossingen overgebleven en 176 punten die geen knelpunt bleken te zijn. Onderstaand een voorbeeld van een knelpunt die niet met de uitvoeringsregelgeving kan worden opgelost.

Nr. GKL098
Onderwerp: *Gebruikersgemak OLO*
Knelpunt: *Knoppen niet duidelijk*
Omschrijving: *Gebruikers vinden het lastig de knoppen op de site op een juiste wijze te gebruiken, omdat onduidelijk is waar de knoppen voor dienen. Gebruikers zouden bijvoorbeeld graag zien dat op de site duidelijke knoppen 'definitief', 'concept', 'aanvraag' en 'vooroverleg' worden opgenomen, met duidelijke informatie over wat de knoppen inhouden. Hetzelfde geldt voor het keuzemenu 'aanvraag' en 'vooroverleg'.*

- **Fase 2:** In deze fase is een inschatting gemaakt of het beschreven knelpunt c.q. oplossing gerelateerd kan worden aan de Omgevingswet of te maken heeft met de uitvoeringsregelgeving. Na filtering bleken 154 knelpunten c.q. oplossingen gerelateerd te zijn aan uitvoeringsregeling en 159 met de Omgevingswet. Onderstaand een voorbeeld van een knelpunt die niet met de uitvoeringsregelgeving, maar met de Omgevingswet kan worden opgelost.

Nr. GKL056
Onderwerp: *Wetgevingstechniek*
Knelpunt: *Verruimen van het instrumentarium*
Omschrijving: *Gebruikers geven aan dat ze graag extra instrumenten aan de Wabo toegevoegd zien, zoals een aantal planvormen uit de Crisis- en herstelwet (Gebiedsontwikkelingsplan), plannen en visies zoals reeds opgenomen in het ontwerp voor de Omgevingswet (de omgevingsplannen op alle overheidsniveaus en omgevingsvisies die op alle niveaus verplicht moeten worden gesteld).*

- **Fase 3:** Potentiële verbetervoorstellen moeten passen in de stelselwijziging van de Omgevingswet. Dat betekent dat de voorstellen passen binnen de twee centrale doelstellingen en de vier verbeterdoelen (zie hoofdstuk 1 van deze rapportage). Na filtering bleven 61 knelpunten c.q. oplossingen over. De 93 andere knelpunten c.q. oplossingen voldeden niet aan de gestelde centrale- en verbeterdoelen. Onderstaand een voorbeeld van een knelpunt die niet past binnen de doelen van de stelselherziening omdat het beschrevene een gevolg is van de verruiming van de mogelijkheden voor vergunningsvrij bouwen. Het invoeren van bijvoorbeeld een meldingsplicht voor vergunningvrij bouwen (zodat gemeenten wel een overzicht behouden) is strijdig met de gestelde doelen van de stelselherziening omdat het lastenverzwaring voor burgers en bedrijven alsmede de overheid zelft betreft. De bouwprocessen die als vergunningsvrij zijn aangemerkt zijn relatief eenvoudig en kennen een beperkt risico.

Nr. GKL080
Onderwerp: Handhaving
Knelpunt: Overzicht illegale handelingen
Omschrijving: Door vergunningsvrij bouwen raken gemeenten het overzicht kwijt van de totaliteit van gebouwde objecten en bouwwerken in de gemeente. Dit is nadelig voor het toezicht en de handhaving van illegale handelingen.

- **Fase 4**; Uiteindelijk is door de onderzoekers een laatste filtering uitgevoerd op basis van drie principes:
  1. ***Concreetheid*** van het beschreven knelpunt en/of oplossing.
  2. Het beschreven knelpunt en/of oplossing moet voldoende ***typerend*** zijn en een algemene werking hebben voor andere dan wel vergelijkbare gevallen of situaties. Hierbij is indien bekend, gebruik gemaakt van de waarderingen van de GDR workshops.
  3. Daarnaast zijn enkele knelpunten en/of oplossingen met een geheel of gedeeltelijke ***overlap*** weggelaten. Hierbij moet worden gedacht aan knelpunten en/of oplossingen op het gebied van onderzoeksverplichtingen en de kennis/kunde bij gebruikers.

Op basis van de bovengenoemde principes hebben de onderzoekers de **18 potentiële verbetervoorstellen** geselecteerd die in hoofdstuk 3 worden toegelicht.

2.4.3 Verantwoording fase 3 Sturend kader Uitvoeringsregelgeving

Het abstraheren van een sturend kader dat kan worden ingezet bij opstellen van nieuwe AMvB's onder de Omgevingswet is uitgewerkt in samenwerking met de begeleidingscommissie (zie bijlage 2) van dit onderzoek en het kernteam Omgevingswet van Oranjewoud. Op woensdag 15 mei 2013 heeft het onderzoeksbureau een workshop georganiseerd waarin de 61 knelpunten c.q. oplossingen met de deskundigen hebben geleid tot zeven sturende principes voor het Sturend Kader Uitvoeringsregelgeving. Deze zeven sturende principes zijn in hoofdstuk 4 kwalitatief uitgewerkt.

2.5 Conclusie feitenonderzoek

Het feitenonderzoek heeft een groot aantal knelpunten in beeld gebracht die te maken hebben met de huidige omgevingsrechtpraktijk. Gelet op de scope van het onderzoek (winsten op AMvB-niveau) is een filtering aangebracht dat heeft geleid tot een aantal verbeterpunten die voldoende concreet en typerend zijn voor vergelijkbare situaties om nader uitgewerkt te worden. Uit deze fase van het onderzoek kunnen een aantal algemene conclusies worden getrokken:

- Een groot aantal knelpunten/oplossingen is gerelateerd aan wetgeving. Geconstateerd is dat vanuit de praktijk niet altijd een scherp onderscheid kan worden gemaakt tussen knelpunten op wetsniveau en knelpunten op het niveau van de uitvoeringsregels. Dit beeld werd in de GDR-sessies bevestigd. Dit neemt niet weg dat de knelpunten/oplossingen die niet worden uitgewerkt, niet van generlei waarde zijn. Echter, ze vallen buiten de reikwijdte van dit onderzoek. Vandaar dat de nodige aandacht is besteed aan het opzetten van een database waarin alle ingebrachte knelpunten/oplossingen zijn opgenomen en herleidbaar zijn. Deze database is als separate database aan het ministerie aangeboden.
- Een aantal ingebrachte knelpunten/oplossingen vertegenwoordigen een algemeen gevoel c.q. beleving van de huidige omgevingsrechtpraktijk, zoals de lange doorlooptijden van besluitvormingstrajecten, de mate van kennis en kunde van de betrokken partijen en woud aan regelgeving. Deze punten geven een beeld, maar zijn voor dit onderzoek niet concreet genoeg.
- Het feitenonderzoek beslaat alle domeinen/sectoren die zich in landschap van het omgevingsrecht bewegen. Het feitenonderzoek wordt daarmee als voldoende dekkend beschouwd. Uiteraard zijn in beeld gebrachte knelpunten/oplossingen niet uitputtend.

- Geconstateerd wordt dat de naar voren gebrachte knelpunten/oplossingen ten aanzien van de uitvoeringsregels op het domein Water en Milieu het meest concreet zijn. Hierdoor kan de indruk bestaan dat de knelpunten alleen op deze vlakken zit. Op het domein Ruimte (RO-Bouwen-Cultureel Erfgoed) en Natuur is dit minder. Dit heeft ertoe geleid dat hier minder potentiële winsten op eerste gezicht te vinden zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor regelgeving op het snijvlak van Ruimtelijke ordening met Milieu. In de GDR workshops is bijvoorbeeld geconstateerd dat de omgevingsvergunning milieu wordt gebruikt als drukmiddel in het kader van de ruimtelijke ordening. De geleverde input van ruimte en natuur is meer gericht op de wetgeving, procedurele aspecten die te maken hebben met bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Voor Natuur geldt daarnaast dat dit domein weliswaar volledig deel uitmaakt van de stelselwijzing, maar in het huidige wetsvoorstel beperkt wordt meegenomen.

3

3.1

3. Potentiële verbetervoorstellen

3.1 Inleiding

Op basis van het feitenonderzoek en de hierop toegepaste filtering, zijn 18 knelpunten/oplossingen geselecteerd die voldoende concreet en typerend zijn om al voorbeeld voor potentiële verbetervoorstellen te gelden. In dit hoofdstuk worden deze verder uitgewerkt. De omschrijving is zoveel als mogelijk overgenomen uit de onderzoeksdatabase[2].

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
1	GKL040	Buitenlandse keuringsrapport dieseltank	Tank heeft TUV-rapport, gemeente eist KIWA	Toestaan van keuringsrapporten van niet Nederlandse instituten.	Reductie faalkosten als gevolg van aanschaffen van niet-erkende brandstoftanks. Minder marktmonopolie voor bepaalde aanbieders van brandstoftanks. Op basis van een risicobenadering (acceptatie van risico's) kan een dergelijke aanpassing worden ingevoerd zonder dat grote risico genomen worden.	De Uitvoeringsregelgeving en aanverwante uitwerkingen zoals PGS schrijven expliciet een KIWA erkende brandstoftank voor. Het bedrijf TUV is evenals KIWA een certificeringinstelling, die werkt vanuit de zelfde kernwaarden. Waarom zou een opslagvoorziening uit bijvoorbeeld Duitsland met TUV verklaring niet voldoen of niet vergelijkbaar zijn met de gestelde eisen door het KIWA. Uiteraard zijn er verschillen in beschrijvingen, testen en certificaten. Maar welk risico staat daar tegenover? Met andere woorden, welke risico's zijn aanvaardbaar en welke kosten zijn daar aan verbonden. Door af te dwingen dat alleen bepaalde voorzieningen met een KIWA verklaring gebruikt mogen worden, krijgen bepaalde producenten van voorzieningen een monopoliepositie. Hoewel deze producenten wellicht ook investeringen hebben gedaan om juist KIWA gecertificeerd te worden.
2	GKL042	Grote gelaagdheid milieuwetgeving	Milieuwetgeving is te gelaagd om voor bedrijven compliance te bewerkstelligen.	Het kabinet heeft aangekondigd de (milieu)regelgeving sterk te gaan vereenvoudigen. Onlangs is hierover een brief naar de Kamer gegaan. Uw suggestie om te zorgen voor minder gelaagde regelgeving zal daar ook bij worden betrokken. Dit sluit aan bij de voornemens om regelgeving te bundelen. Het afschaffen van ministeriële regelingen kan in sommige gevallen uitkomst bieden. Dit ligt minder voor de hand voor zaken die vaak wijzigen. Daarvoor zal dan worden bekeken hoe de regels het efficiëntst kunnen worden vereenvoudigd en gebundeld.	De kenbaarheid en leesbaarheid van de uitvoeringsregels komt ten goede aan de uitvoerbaarheid, kwaliteit en handhaving.	Aanbevolen wordt om regels en onderwerp zoveel mogelijk op één niveau in de uitvoeringsregelgeving te regelen. Daarmee wordt de gelaagdheid in de regelgeving voorkomen. Hier is de uitvoeringspraktijk bij gebaat. Daarnaast dienen verwijzingen naar verwante regelgeving zoveel mogelijk te worden vermeden om de leesbaarheid en begrijpelijkheid te verbeteren. Geen schatting van financiële omvang te geven.

[2] De onderzoekers hebben zoveel mogelijk aangesloten bij de formulering in de onderzoeksdatabase. De gegeven oplossingen zijn niet financieel doorgerekend en/of heeft geen aanvullend onderzoek naar de technische en juridische haalbaarheid plaatsgevonden.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
3	GKL076	Communicatie - problemen contact tussen overheden	Gebruikers ervaren vertragingen bij het inschakelen van verplichte adviseurs, bijvoorbeeld met betrekking tot brandveiligheid en milieu, als gevolg van communicatieproblemen tussen het bevoegd gezag en de adviesorganen.	Mogelijke oplossing is om de adviesfunctie te vervangen door algemene regels die het adviserende orgaan vooraf kan opstellen. Een andere oplossing is om de rol en verplichtingen van de adviserende instantie te verduidelijken door de verplichting om tijdig een reactie op een adviesverzoek te geven.	Meer standaardisatie van voorschriften waardoor standaardmaatregelen mogelijk zijn. Minder miscommunicatie. Minder juridische procedures als gevolg daarvan. Vergroten van proceduresnelheid Vooraf inzicht geven aan initiatiefnemer geeft meer inzage in gevraagde investering en haalbaarheid van het initiatief. Niet alles is te regelen middels algemene regels, uitzondering blijven bestaan, vangnet creëren. Juiste balans tussen maatwerk en standaardisatie niet eenvoudig.	Er zijn 26 veiligheidsregio's die adviseringstaken uitvoeren. Zij adviseren over de brandveiligheid inzake milieu- en bouwprocedures. Hiervoor is ongeveer 150 fte beschikbaar. Van deze procedures zou ongeveer 50% middels algemene regels afgedaan kunnen worden. Besparing van 75 fte maal € 50.000 = 3.8 miljoen per jaar. Daarnaast schatten we de kosten die voortkomen uit juridische procedures en faalkosten (die betrekking hebben op deze 50%) op 1 miljoen per jaar. Ook de adviestaken vanuit water- en hoogheemraadschappen en Rijkswaterstaat kennen een zelfde proces, alleen is deze minder omvangrijk. Deze schatten we op ongeveer 70 fte. Ook hier zou ongeveer 50% middels algemene regels afgedaan kunnen worden. Besparing van 35 fte maal € 50.000 = 1.8 miljoen per jaar. Daarnaast de faalkosten en procedurele kosten, deze schatten we op 0.5 miljoen per jaar. Daartegenover staat ook de minderkosten die voortkomen uit de afnemende afstemmingsmomenten tussen de adviseurs en het bevoegde gezag. En uiteraard de versnellingskosten van de procedure. Deze zijn moeilijk te berekenen, maar schatten we op 2-3 miljoen per jaar. Hierin is meegenomen de verduidelijking van rollen en verantwoordelijkheden in deze adviestaken. Totale kostenbesparing zou dan op ongeveer 10 miljoen per jaar uitkomen. Daar tegenover staat de eenmalige investering en onderhoudskosten van de Algemene regel.
4	GKL079	Handhaving - organisatie HH verspreid over meerdere organisaties	Voor toezicht en handhaving is door de intrede van de RUD's niet altijd door één organisatie de handhaving ingevuld. Wel één VV bevoegd gezag, niet één toezichthoudende ambtelijke organisatie	Vanuit de Handhaving dient volledige integratie van de milieu- en bouwgerichte uitvoering nader te worden onderzocht. Zowel gericht op integratie als desintegratie, afhankelijk van de wijze waarop de handhaving wordt georganiseerd (volledig binnen of deels binnen de RUD).	Meer stroomlijnen van toezicht en handhaving binnen Nederland. Er bestaan nu regionale verschillen in de uitvoering van taken. Mede ingegeven door de robuustheid van de uitvoeringsorgansiatie als zodanig.	Op basis van de afspraken rondom het huidige basistakenpakket bestaat geen verplichting om alle Wabo gerelateerde taken over te dragen naar de RUD. Hierin zijn gemeenten autonoom. Hierdoor ontstaan verschillen in de reikwijdte per RUD in Nederland. Belangrijk is wel dat de achterblijvende taken voldoende adequaat woren uitgevoerd.
5	GKL082	Kennis - angst voor de toekomst te hogen eisen door integratie	Voor de toekomst bestaat het risico dat door de toenemende integratie in de Omgevingswet de eisen aan de gebruikers in de praktijk en aan de uitvoerende organisaties te hoog worden.	Het is wenselijk dat vooraf wordt overdacht welk niveau (competenties, kennis, kunde) nodig is om de Omgevingswet in de praktijk toe te kunnen passen en in hoeverre voldoende capaciteit beschikbaar is bij de uitvoerende instanties.	Meer eisen ten aanzien van 'vlieguren' in het werkveld van het domein van de fysieke leefomgeving helpt de kwaliteit te verhogen. Wel moet vooraf worden ingeschat of de gestelde eisen voldoende realistisch zijn. Is een organisatie wel in staat om dergelijke kennis en ervaring op te bouwen.	In de kwaliteitseisen 2.1 zijn deze onderdelen opgenomen. Niet alle onderdelen van de kritieke massa zijn voldoende helder uitgewerkt. Op dit moment werken alle overheden met toezichthoudende taken op het gebied van de Wabo aan het invullend van een Zelfevaluatie vanwaaruit duidelijk moet worden inhoeverre deze organisaties voldoen aan de gestelde kwaliteitscriteria. Deze criteria, versie 2.1 zijn nog niet wettelijk verankerd.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
6	GKL155	Huisvestingseisen rundvee	Eisen voor dierwelzijn en gezondheid kunnen door de sector zelf worden geborgd in kwaliteitssystemen.	LTO, NZO en EL&I zijn een gezamenlijk proces gestart waarin het uitgangspunt is dat gekomen moet worden tot doelvoorschriften in plaats van middelvoorschriften. In goed overleg zijn de partijen bezig een gezamenlijk onderzoek te starten naar de mogelijkheidheden en belemmeringen om welzijnsvereisten te kunnen meten aan het dier.	Een andere invulling van een voorschriftenpakket met meer doel- dan middelvoorschriften kan aanzienlijke financiële gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van een bedrijf. Er zijn veel procedurele bezwaren op het niveau van voorschriften. Een dergelijke wijziging kan een vermindering van voorschriften bewerkstelligen. Dit levert meer draagvlak op bij de koepels, brancheverenigingen omdat bedrijven/burgers meer invloed hebben op de keuze en kosten van maatregelen/voorzieningen (flexibiliteit).	Zoals eerder genoemd is dit voorbeeld illustratief, maar gaat het in de praktijk om tal van voorbeelden waarbij dit sturend principe; de wens om, meer verantwoordelijkheden bij de initiatiefnemer te leggen, een rol speelt. Het gaat om het doel, niet om het middel, de kwaliteit hoeft er in principe niet minder om te zijn.
7	GKL171	Uniforme regels en uitvoering brandveiligheid (ook voor niet-bouwwerken)	Volgens de ondernemers, vertegenwoordigd door het PTR, is de huidige situatie zo dat elke gemeente andere eisen stelt aan de brandveiligheid van niet-bouwwerken (zoals tenten). Het bestaande 'Gebruiksbesluit' geldt alleen voor bouwwerken. Het is daarom wenselijk dat er meer uniformiteit komt. Ondanks het feit dat met de introductie van het Gebruiksbesluit uniforme landelijke regels voor brandveiligheid een feit lijken te zijn, ervaren ondernemers in deze sector nog steeds veel lokale verschillen en willekeur.	Gepleit wordt voor nieuwe landelijke uniformering van de brandveiligheidsregels voor niet-bouwwerken in een AMvB. Daarbij kan ook gedacht worden aan het aanvullen van de Nibra-opleidingeisen met meer kennis over preventie en handhavingstaken.	Dit zijn veel voorkomende bouwwerken zoals een podium, tenten ten behoeve van evenementen, tribunes, tunnels, viaduct, windmolen en zendmasten waarvoor per situatie eisen worden gesteld. Hierbij is de ondernemer sterk afhankelijk van de ervaring en kennis van de lokale overheid. Winstfactoren: meer standaardisatie van voorschriften waardoor standaardmaatregelen mogelijk zijn waardoor er sprake is, minder miscommunicatie en minder juridische procedures. Tevens vergroot het de proceduresnelheid. Vooraf inzicht geven aan initiatiefnemer geeft meer inzage in gevraagde investering en haalbaarheid van het initiatief.	Mogelijk dat deze bouwwerken die in de kern sterk overeenkomen, met algemene regels ondervangen kunnen worden. Dit is een redelijke afname van de belasting van het ambtelijke organisatie en een sterke versnelling en vereenvoudiging voor het bedrijfsleven. Uitzondering daargelaten zoals specifieke situaties met tunnels of specifieke locaties en/of gebruikers.
8	GKL175	Toezicht gemeenten	In kleinere gemeenten blijkt, aldus de ondernemers, onvoldoende kwaliteit en capaciteit aanwezig te zijn om goed toezicht te garanderen op complexe wetgevingsterreinen als milieu en natuurwetgeving. Dit	In lijn met de acties van de Regiegroep Regeldruk kunnen afspraken gemaakt worden tussen EZ/LNV/VNG en het PTR over vermindering van toezichtslast met 25%, met concrete suggesties om dit te bereiken.	Meer eisen ten aanzien van 'vlieguren' in het werkveld van het domein van de fysieke leefomgeving helpt de kwaliteit te verhogen.	Hiervoor zijn momenteel de Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) in oprichting. Juist vanuit het gebrek aan robuustheid van de kleinere gemeenten is deze centralisatie in gang gezet. De vrijblijvendheid in de taakoverdracht (alleen het basistakenpakket is verplicht) draagt ertoe bij dat verschillen in de taakuitvoering blijven bestaan. -En draagt derhalve niet bij aan reductie van toezicht.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
			werkt willekeurig en defensief toezichtgedrag in de hand.			
9	GKL182	Integratie Asbestbesluiten	Deze doelstelling komt uit de kamerbrief Eenvoudig beter. Samenvoeging van de asbest AMvB's.	De integratie van de asbest AMvB's is aangehouden tot het jaar 2016.Wel worden de politieke aspecten (asbestdaken, handhavingprobleem en inventarisatieplicht) worden aangepakt in de desbetreffende besluiten.	De kenbaarheid en leesbaarheid van de uitvoeringsregels komt ten goede aan de uitvoerbaarheid, kwaliteit en handhaving.	Aanbevolen wordt om regels en onderwerp zoveel mogelijk op één niveau te regelen. Daarmee wordt de gelaagdheid in de regelgeving voorkomen. Hier is de uitvoeringspraktijk bij gebaat. Daarnaast dienen verwijzingen naar verwante regelgeving zoveel mogelijk te worden vermeden om de leesbaarheid en begrijpelijkheid te verbeteren.
10	GKL187	Uitvoeringsbesluit EG-verordening PRTR en PRTR protocol - ingewikkeld	Ingewikkeld besluit	Het besluit is doorgelicht op de mogelijkheden voor vereenvoudiging. Dit wordt verder opgepakt in de volgende fase van de Omgevingswet als hoofdstuk 12 Wm wordt ingebouwd. Intussen is een project gestart om de uitvoering verder te vereenvoudigen. Daarover zijn nog geen nadere specificaties te geven van de gevolgen in kwantitatieve of kwalitatieve zin.	Het Integraal PRTR-verslag (Pollutant Release and Transfer Register) is een jaarlijkse milieujaarrapportage opgesteld door industriële bedrijven, waarin zij rapporteren over hun afval, energie- en watergebruik en emissies naar lucht, water en bodem. Het integraal PRTR-verslag bestaat uit de rapportage in het kader van de Europese PRTR-verordening, aangevuld met noodzakelijke bevragingen. Het bevoegd gezag (provincie, gemeente of waterschap) moet toezien op een correcte rapportage door de bedrijven. Het betreft een Europese verordening waarvoor specifieke kennis en ervaring in een organisatie aanwezig moeten zijn, dit kan voor kleinere organisaties een knelpunt zijn. De kenbaarheid en leesbaarheid van de uitvoeringsregels komt ten goede aan de uitvoerbaarheid, kwaliteit en handhaving.	Deze taken zijn onderdeel van het basistakenpakket van de regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) in oprichting. Een meer centrale aanpak is zeer gewenst voor zowel het bedrijfsleven als de lokale overheden. Deze centralisatie is kostenbesparend voor de lokale overheden, maar zeker ook voor het bedrijfsleven. Er staat een sterkere, kwalitatief betere toezichthouder op deze taak.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
11	GKL191	Wet geurhinder en veehouderij (Wgv)	-	2. De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) intrekken en geurbeleid overlaten aan gemeenten of als dit de voorkeur krijgt regelen in het Activiteitenbesluit De Wgv bevat toetsingskader voor geuremissie uit stallen t.b.v. verlenen omgevingsvergunningen. De huidige Wet geurhinder en veehouderij stelt normen aan de geurbelasting van geurgevoelige objecten (woningen en andere gebouwen waar mensen permanent verblijven). Deze normen zijn minder streng dan de normen die gelden voor de industrie. De gemeenten hebben de (beleids)vrijheid om plaatselijk hogere of lagere normen te stellen. Via andere generieke regelgeving wordt apart nog aandacht besteed aan geurhinder vanuit veehouderijen zoals t.a.v. geur die vrijkomt bij het uitrijden van mest (verplichting om deze emissiearm onder te werken in het Besluit gebruik meststoffen). Geurhinder is bij uitstek een lokaal milieueffect en daarom is in de maartbrief 2012 aangekondigd dat de Wgv kan worden opgeheven.	Winstfactoren: Meer lokaal maatwerk, versnelling van procedures, meer draagvlak bij het bedrijfsleven, hoewel de administratieve lasten voor het bedrijfsleven zullen toenemen en de nalevingkosten in het gunstigste geval gelijk blijven. Opheffen van de Wgv kan in het kader van de invoeringswet worden doorgevoerd. Wat betreft de lastenontwikkeling zullen bij intrekken van de Wet geurhinder de bestuurlijke lasten voor gemeenten toenemen (de beoordeling van geurhinder moet blijven plaatsvinden en via beleidsregels of een verordening moeten worden geregeld).	Bij inbouw van het toetsingskader in het Activiteitenbesluit zullen de bestuurlijke lasten, administratieve lasten en nalevingkosten gelijk blijven.
12	GKL244	Onderzoeks verplichtingen	Op grond van verschillende wetten gelden uiteenlopende onderzoekverplichtingen voor gemeenten bij gebiedsontwikkeling. De onderzoekverplichtingen worden in de gemeentelijke praktijk veelvuldig als knelpunt aangemerkt. Het gaat daarbij om: (a) de inhoud van de onderzoeken: er worden vaak (zeer) gedetailleerde rapportages verwacht waarvan de zin wordt betwijfeld, (b) het ontbreken van gevalideerde onderzoeksmethoden, (c) de momenten waarop de onderzoeken moeten plaatsvinden: deze worden soms onlogisch gevonden, (d) de houdbaarheidstermijn en	Een en ander betekent dat er een fasering in onderzoekverplichtingen moet zijn: eerst onderzoek op hoofdlijnen (vuistregels), later gevolgd door gedetailleerder onderzoek op het moment dat de plannen voor het gebied concreter zijn. Grofweg kan het onderzoek op hoofdlijnen tot drie conclusie leiden: 1. Uit het onderzoek op hoofdlijnen blijkt dat bepaalde initiatieven mogelijk zijn. Dat biedt duidelijkheid. 2. Uit het onderzoek op hoofdlijnen blijkt dat bepaalde initiatieven niet mogelijk zijn. Dat biedt eveneens duidelijkheid. 3. Uit het onderzoek op hoofdlijnen blijkt dat bepaalde initiatieven onder bepaalde voorwaarden mogelijk zijn. Er moeten dan afspraken tussen partijen worden gemaakt, bijvoorbeeld over de maatregelen die in bepaalde omstandigheden genomen moeten worden. Daarnaast moet de houdbaarheid van onderzoek worden vergroot. De Crisis- en herstelwet bevat op dit punt reeds regels. Vergroting van houdbaarheid houdt ook in dat hergebruik van gegevens, binnen aangegeven grenzen, mogelijk is.	Door in elke fase alleen het onderzoek te doen wat moet - niet meer en niet minder - wordt in belangrijke mate bijgedragen aan een vermindering van onderzoekslasten (van grof naar fijn). Daarbij moet de onderzoeksverplichting beter afgestemd worden op de aard van het project of plan. Bij complexe, in de fysieke leefomgeving ingrijpende projecten is meer informatie noodzakelijk voor een zorgvuldige beslissing dan bij eenvoudige, minder ingrijpende projecten.	Uit efficiencyoverwegingen is het van belang om alleen dat onderzoek uit te voeren dat past bij de fase waarin het project of plan zich bevindt. Dit houdt in dat de wijze van effectbepaling, het gebruik van onzekerheidsmarges en het detailniveau van de onderzoeken daarop zijn toegesneden. In een verkennende fase is het onderzoek globaal en breed en veelal gericht op het wegen van alternatieven; het in beeld brengen van globale effecten op milieu, natuur en cultuurhistorie kunnen hier bijvoorbeeld onderdeel van uitmaken. In de uitwerkingsfase is het onderzoek meer gedetailleerd en gericht op het concrete besluit. In dat geval gaat het erom hoe een project of plan precies ingrijpt op de lokale situatie en welke inrichtingskeuzen daarbij nog aan de orde zijn. Het is evident dat de voorliggende werkwijze sterke kostenbesparende effecten met zich zal meebrengen. Het is echter nog te algemeen om dit te kwantificeren.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
			herbruikbaarheid van de onderzoeken: deze worden te beperkt geacht, (e) het ontbreken van volledige en actuele data; dit laatstgenoemde knelpunt openbaart zich voornamelijk bij flora en fauna.			
13	GKE015	Kennis Wabo-bevoegd gezag indirecte lozingen niet voldoende	Na de overgang van de bevoegdheid voor de zogenaamde 'indirecte lozingen' van de waterkwaliteitsbeheerder naar het Wabo-bevoegd gezag is ons gebleken dat Wabo-bevoegde gezagen nauwelijks kennis hebben ontwikkeld en tevens nauwelijks menskracht beschikbaar hebben gesteld voor de behandeling van de deze afvalwaterlozingen in de Wabo-vergunningen. Handhaving van deze lozingen vindt niet of nauwelijks meer plaats	Zorgen dat er bij het Wabo-bevoegd gezag kennis en capaciteit komt of anders de indirecte lozingen weer door de waterkwaliteitsbeheerders laten behandelen	Deze taak per 1-10-2010 naar de gemeente overgaan met de inwerkingtreding van de Wabo. Zowel gemeenten als water- en hoogheemraadschappen zijn niet gelukkig met deze wijziging. Bedrijven krijgen nu in principe slechts 1 toezichthouder voor een controle, waar in het verleden ook het water- of hoogheemraadschap een controle uitvoerde. Er is veel discussie omtrent de bevoegdheid van water-hoogheemraadschappen om autonoom inspecties uit te voeren. Er bestaan overeenkomsten tussen gemeenten en de water-hoogheemraadschappen om hierin samen te werken. De regelgeving is er overduidelijk de uitoefening ervan is het dilemma.	Sinds de inwerkingtreding van de Wabo zijn de water- hoogheemraadschappen en soms Rijkswaterstaat niet meer het bevoegde gezag voor de indirecte lozingen. Dat vinden deze organisaties uiterst vervelend, temeer omdat deze organisaties ook verantwoordelijk zijn voor de waterkwaliteit. Tevens zijn zij eigenaar van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Een lozing van bepaalde stoffen op het riool door een bedrijf kan ervoor zorgen dat de goede werking van de installatie wordt aangetast. Dit is een enorme kostenpost en risico voor de water-hoogheemraadschappen. Het eventueel terugdraaien van deze wijziging staat op gespannen voet met de wens zoveel mogelijk decentraal te regelen. Het waarborgen van de uitvoeringskwaliteit is een belangrijk streven. Geconstateerd moet worden dat de kennis en kunde inzake deze indirecte lozingen veelal niet bij de gemeenten dan wel de provincies aanwezig is. Er bestaan in enkele provincies samenwerkingsafspraken tussen de water-hoogheemraadschappen en gemeenten om zogeheten ‘om niet’ deze taak uit te voeren. Dat betekent dat de kennis en kunde van de water-hoogheemraadschappen wordt gebruikt bij de effectuering van deze taak. De bevoegde gezagen versturen de constateringenbrief en nemen indien

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
						nodig handhavingsmaatregelen (in overleg met de water- hoogheemraadschappen). In het Bor zijn kwaliteitcriteria opgenomen voor uitoefening van deze taak. Echter deze zijn onvoldoende geformuleerd om deze taak adequaat te vervullen.
14	GKVK014	Er wordt veel tijd besteed aan het schrijven van WBR vergunningen (denk aan kabels en leidingen), dit is een droge wet. en toch al de oplossing, meer algemene regels voor WBR (droog)	-	Binnen Rijkswaterstaat is een werkgroep aangesteld om zich te buigen over wat onder algemene regels kan worden gebracht (droog WBR).	Winstfactoren: meer standaardisatie van voorschriften waardoor standaardmaatregelen mogelijk zijn waardoor er sprake is van minder miscommunicatie en minder juridische procedures. daarvan. Tevens vergroot het de proceduresnelheid. Vooraf inzicht geven aan initiatiefnemer geeft meer inzage in gevraagde investering en haalbaarheid van het initiatief.	Volgens de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) is het verboden om zonder toestemming van de minister van Infrastructuur en Milieu iets anders te doen met een waterstaatswerk, dan waarvoor het bedoeld is. Men mag bijvoorbeeld niet zomaar een kabel leggen in de grond naast een rijksweg, of een reclamebord plaatsen in de wegberm. Ook voor de bouw van een wegrestaurant of een benzinestation langs de rijksweg moet een vergunning op basis van de Wbr worden aangevraagd. Het spreekt voor zich dat zich hierin activiteiten voordoen die uitstekend met Algemene regels kunnen worden aangestuurd.
15	GKVK015	Lozing van spoelwater uit een ionenwisselaar (lees emmer zout water) hiervoor zijn geen algemene regels.	Onlangs heeft Rijkswaterstaat een vergunning moeten afgeven voor het lozen van spoelwater uit een ionenwisselaar (lees emmer zout water). Hiervoor gelden geen algemene regels bij industriele bedrijven maar wel bij agrarische bedrijven?	Verruimen van reikwijdte werkingssfeer algemene regels ten aanzien van lozingen.	Winstfactoren: meer standaardisatie van voorschriften waardoor standaardmaatregelen mogelijk zijn waardoor er sprake is van minder miscommunicatie en minder juridische procedures. daarvan. Tevens vergroot het de proceduresnelheid. Vooraf inzicht geven aan initiatiefnemer geeft meer inzage in gevraagde investering en haalbaarheid van het initiatief.	Meer algemene regels waar dat kan. Het voorbeeld is specifiek voor wellicht een unieke situatie.

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
16	GKVK032	Tegenstrijdigheid in Waterwet en keur	Tegenstrijdigheid in Waterwet en keur. Soms alleen een onttrekking melden, soms alleen een lozing melden, soms allebei melden.	Procedures worden onder de Omgevingswet gestroomlijnd dus het lijkt er eenvoudiger op te worden. Zorg dat de AMvB, verordeningen en keur in lijn worden gebracht. Een uitgangsprincipe maakt het werken ernaar gemakkelijker.	Beleid wordt consistenter in uitvoering en daardoor makkelijker uitvoerbaar. Afwijkingen worden slechts in unieke situaties van toepassing. Toezicht wordt gemakkelijker (minder afwijkende normeringen).	Vergroten efficiënte, waarmee totale proceduretijd verkort kan worden en toezicht eenvoudiger. Ondanks dat er verordeningen en (en dus de Keur) blijven en dat de Waterwet hiërarchisch gezien boven de verordening staat is meer afstemming en aansluiting gewenst en haalbaar.
17	GKVK038	Tijdelijke uitname bij aanleg van kabels en leidingen wordt beschouwd als zijnde een bodemsanering. De regeldruk is groot voor een relatief klein probleem (grond gaat toch op zelfde plek terug in sleuf)	-	BUS-categorie 'Tijdelijke uitname' niet meer bestempelen als 'sanering van bodem'. Dit gaat de lastendruk voor bedrijven en overheden sterk reduceren. Bovendien worden lokale initiatieven als 10 m3-regeling in Amsterdam daarmee voorkomen.	Winstfactoren: Besparingen op onderzoek en begeleiding. Versnelling van werkzaamheden indien meldingsplicht zou vervallen. Onbegrip over de strikte toepassing van het BUS. Zeker omdat ook niet iedere grondroerder zich conformeert. Meer draagvlak voor de gevallen waarin wel het BUS van toepassing is. Minder administratieve lasten voor zowel lokale overheid als grondroerders. Deze regelgeving is opgesteld voor werkzaamheden in de bodem, maar niet voor deze specifieke werkzaamheden. Uitzonderingspositie voor dergelijke afwijkingen.	Volgens de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) is het verboden om zonder toestemming van de minister van Infrastructuur en Milieu iets anders te doen met een waterstaatswerk, dan waarvoor het bedoeld is. Men mag bijvoorbeeld niet zomaar een kabel leggen in de grond naast een rijksweg, of een reclamebord plaatsen in de wegberm. Ook voor de bouw van een wegrestaurant of een benzinestation langs de rijksweg moet een vergunning op basis van de Wbr worden aangevraagd. Het spreekt voor zich dat zich hierin activiteiten voordoen die uitstekend met Algemene regels kunnen worden aangestuurd. Meer algemene regels waar dat kan. Het voorbeeld is specifiek voor wellicht een unieke situatie. Vergroten efficiënte, waarmee totale proceduretijd verkort kan worden en toezicht eenvoudiger. Er zijn in Nederland verschillende partijen die te maken hebben met deze problematiek. Deze noemen we de grondroerders. Hierbij moet men denken aan beheerders van netwerken (elektriciteit, gas, kabel, water, riolering en andere buisleidingen). Er zijn op jaarbasis tussen de 40.000 -200.000 bewegingen in de grond. Ongeveer 10% daarvan heeft betrekking op een relatief groot tracé. Deze gang van zaken is niet onomstreden, vandaar dat lokale initiatieven genomen worden, zie het voorbeeld van Amsterdam. Het tijdelijk uitplaatsen is volgens het Besluit bedoeld voor de uitvoering van de aanleg, het onderhoud en/of de verwijdering van ondergrondse infrastructuur, waaronder wordt begrepen kabels, leidingen, rioleringen, duikers, funderingen, kelders en vergelijkbare activiteiten. Alle activiteiten moeten worden gemeld in het kader van het Besluit uniforme saneringen. Na het verstrijken van een termijn kunnen de activiteiten plaatsvinden in de grond. In de kern is dit de Amsterdamse regeling:

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
						Het doel van tijdelijk uitplaatsen is het uitvoeren van projectmatige werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur. Er wordt geen bodemsanering uitgevoerd, er is geen saneringsdoel. Het werken in de grond staat ter dienste van de werkzaamheden aan ondergrondse infrastructuur. Er is een maximum gesteld van 10 m3 per geval. Een andere bijkomstigheid is dat in bepaalde gevallen wel de bodem onderzocht moet worden (bodemonderzoek) in het kader van de Arbo-regelgeving. De werkzaamheden in verontreinigde grond/water, kunnen bepaalde gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Een onderzoek om deze risico's vast te stellen is dan gerechtvaardigd, de grondroerder kan dan specifieke maatregelen treffen. Indien bij een onderzoek een normoverschrijving wordt geconstateerd dan wil men graag af van de verplichting om een afperkend onderzoek uit te voeren om te bepalen of het wel of geen ernstig geval van bodemverontreiniging betreft. In het kader van de Arbo heeft men dan voldoende gegevens. De grondroerder is veelal niet de eigenaar van de grond. De kosten voor een dergelijk onderzoek bedragen ongeveer € 1.500. Het gaat om enkele miljoenen per jaar. In de praktijk blijkt dat niet alle grondroerders zich conformeren aan de gestelde eisen. Alle activiteiten moeten worden gemeld in het kader van het Besluit uniforme saneringen. Na het verstrijken van een termijn kunnen de activiteiten plaatsvinden in de grond. In de kern is dit de Amsterdamse regeling: Het doel van tijdelijk uitplaatsen is het uitvoeren van projectmatige werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur. Er wordt geen bodemsanering uitgevoerd, er is geen saneringsdoel. Het werken in de grond staat ter dienste van de werkzaamheden aan ondergrondse infrastructuur. Er is een maximum gesteld van 10 m3 per geval. Een andere bijkomstigheid is dat in bepaalde gevallen wel de bodem onderzocht moet worden (bodemonderzoek) in het kader van de Arbo-regelgeving. De werkzaamheden in verontreinigde grond/water, kunnen bepaalde gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Een onderzoek om deze risico's vast te stellen is dan gerechtvaardigd, de grondroerder kan dan specifieke maatregelen

Nr.	Nr. database	Knelpunt	Uitgeschreven	Oplossing	Potentiële winstfactor	Afweging
						treffen. Indien bij een onderzoek een normoverschrijving wordt geconstateerd dan wil men graag af van de verplichting om een afperkend onderzoek uit te voeren om te bepalen of het wel of geen ernstig geval van bodemverontreiniging betreft. In het kader van de Arbo heeft men dan voldoende gegevens. De grondroerder is veelal niet de eigenaar van de grond. De kosten voor een dergelijk onderzoek bedragen ongeveer € 1.500. Het gaat om enkele miljoenen per jaar. In de praktijk blijkt dat niet alle grondroerders zich conformeren aan de gestelde eisen.
18	GKVK069	Veelvoud aan begrippen inrichting: type A t/m C, vergunningplichtig, OBM-plichtig. Veel onderlinge verwijzingen binnen artikelen naar andere regels. Ondoorzichtig.	-	Verduidelijk onderscheid OBM en vergunningplicht. Nu lijkt "voorafgaande toets" in begrip inrichting (cf Wabo) op beide (OBM en vergunningplicht) te slaan, terwijl dat niet de bedoeling is. vereenvoudig het inrichtingenbegrip. Laat onderscheid type A t/m C vervallen. Regel toepasbaarheid van algemene regels in Bor, bijlage I onderdeel C.	Duidelijke regels worden makkelijker geaccepteerd. Ondernemers hebben nu externe ondersteuning nodig bij het nodig bij het bepalen van de benodigde meldingen c.q. vergunningen. Vooraf inzicht geven aan initiatiefnemers geeft meer inzage in gevraagde investering en haalbaarheid van het initiatief.	In de praktijk bestaat onduidelijkheid over de strekking van gehanteerde indelingen, begrippen en het onderscheid in bijvoorbeeld een melding, een OBM (Omgevingsvergunning beperkte milieutoets) of een vergunningsplicht. Voor een aantal activiteiten uit het Activiteitenbesluit hebben bedrijven sinds 1 januari 2011 toestemming van het bevoegd gezag nodig voordat ze kunnen starten met deze activiteiten. Deze "toestemming vooraf" wordt genoemd: Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM). Met behulp van duidelijkere indelingen van activiteiten kunnen ondernemers zelfstandig bepalen welke regels van toepassing zijn. Deze ondernemer heeft dan geen externe ondersteuning van de lokale overheid of van een externe adviseur nodig.

4 Sturende principes uitvoeringsregelgeving

De uitvoeringsregelgeving onder het nieuwe stelsel van de Omgevingswet moet nog worden uitgewerkt. Om richting te geven aan vertrekpunten/principes die hierbij gehanteerd kunnen worden, is op basis van dit onderzoek een aantal zogeheten sturende principes geformuleerd. Deze principes zijn ontleend aan de knelpunten en oplossingsrichtingen die voortvloeien uit het huidige omgevingsrecht.
Op basis hiervan zijn 7 sturende principes onderscheiden. Uiteraard is de formulering en dit aantal niet limitatief. Het geeft evenwel aan welke algemene denkrichting dan wel handreiking gevolgd kan worden bij het opstellen c.q. uitwerken van de uitvoeringsregelgeving. Tevens vormen deze sturende principes een afwegingskader bij het opstellen van de uitvoeringsregels. Immers, de principes kunnen met elkaar conflicteren. Het geeft daarmee sturing aan het maken van beredeneerde keuzes in relatie tot de doelstellingen van de Omgevingswet. Onderstaand worden deze principes nader toegelicht.

4.1 Generiek uitgangspunt

Gelet op de verbeterdoelen van de Omgevingswet is het centrale vertrekpunt bij het uitwerken van de AMvB's als volgt te formuleren:

De uitvoeringsregels moeten in het belang van de fysieke leefomgeving noodzakelijk zijn (nut en noodzaakprincipe).

Indien nut en noodzaak kan worden aangetoond, dan kan bij het uitwerken van de uitvoeringsregels de sturende principes worden gehanteerd. Deze worden hieronder toegelicht. Kan nut- en noodzaak niet worden aangetoond, dan dient afgezien te worden van het opstellen van uitvoeringsregels en is het hanteren van de sturende principes uiteraard niet aan de orde.

4.2 Zeven sturende principes

De volgende zeven sturende principes kunnen worden onderscheiden.

1. **Principe van Centraal-decentraal**
   Uitgangpunt is dat de uitvoeringsregels zoveel mogelijk decentraal gericht zijn. Het primaat qua bevoegdheden en verantwoordelijkheden (vergunningverlening, uitvoering en handhaving) ligt bij lokale overheden. Bij het centraal regelen van de uitvoeringsregels is een motivering hiervan noodzakelijk.
   Centraal regelen ligt in ieder geval meer in de rede bij voorschriften met een technisch karakter en procedurevoorschriften, waarbij een lokale afweging geen rol speelt, alsmede bij meetmethoden c.q. onderzoeksmethoden. Hiermee wordt een landelijk eenduidig kader bepaald. Daar waar een lokale afweging wel plaats vindt ligt het decentraal regelen in de rede [voorbeeld oplossing nr. 4-10-14].

2. **Het middel (uitvoeringsregel) dient zich te verhouden tot het doel (proportionaliteitsprincipe).**
   Uit het feitenonderzoek komt naar voren dat de uitvoeringsregels in het huidige omgevingsrecht hun doorwerking hebben op activiteiten, waarbij wordt afgevraagd of de aanvankelijke doelstelling van de betreffende regeling ook op deze activiteiten was gericht. De geneigdheid om alle mogelijke risico's uit te sluiten leidt veelal tot zeer gedetailleerde regelgeving (de zogenaamde 80-20 benadering).

Vandaar dat wordt aanbevolen bij het uitwerken van de uitvoeringsregels na te gaan of bijvoorbeeld een onderzoeksplicht voor de betreffende ontwikkeling/activiteit doorslaggevend is voor het te nemen besluit (discriminatiebepaling).
Dit pleit er voor om vaker te werken met drempelwaarden of vuistregels voor de eenvoudige gevallen (niet ingewikkelde berekeningen).
Hiermee worden de onderzoekslasten eveneens beperkt. Dit betekent wel dat men bereid moet zijn een foutenmarge te accepteren (risicoacceptatie) [voorbeeld oplossing nr. 15-16-18].

3. **De uitvoeringskwaliteit moet geborgd zijn (uitvoerbaarheidsprincipe).**
De op te stellen uitvoeringsregels dienen gericht te zijn op de kwaliteit van de uitvoering: is met de betreffende regelgeving de kwaliteit van de uitvoering er van afdoende geborgd? Hierbij zal de doelgroep waarop deze regels van toepassing zijn voortdurend in het oog gehouden moeten worden. Enerzijds heeft dit een relatie met de complexiteit van de regelgeving, anderzijds met het helder stellen van kwaliteitscriteria (zoals thans bijvoorbeeld in het Besluit omgevingsrecht is opgenomen) [voorbeeld oplossing nr. 2-9-11].

4. **Er dienen meer verantwoordelijkheden bij de initiatiefnemer te worden gelaten. (verantwoordelijkheidsprincipe).**
Dit zogenaamde Bottum-up principe kan worden bereikt door bijvoorbeeld certificering voor private kwaliteitsborging in te bouwen. Naast het feit dat de onderzoekslasten en regeldruk word verminderd laat het ook de verantwoordelijkheid meer bij de initiatiefnemer, diegene die een ontwikkeling beoogd. Dit pleit voor meer doelvoorschriften dan middelvoorschriften. Dit principe dient in samenhang met principe 1 (principe van centraal-decentraal) te worden toegepast [voorbeeld oplossing nr. 3-15].

5. **Niet meer procedures dan nodig (essentieprincipe).**
Een veel gehoorde klacht uit de uitvoeringspraktijk is dat er veel overbodige procedures worden ervaren. Bij het opstellen van de uitvoeringsregels wordt daarom aanbevolen vanuit dit principe alert te zijn op de volgende zaken:
- Hanteer een meldingsplicht alleen waar dat noodzakelijk is (doet iemand wat met die melding?)
- Aandacht voor afstemming en samenloop van procedures;
- Hanteer geen zwaardere procedures dan noodzakelijk;
- Hanteer zoveel mogelijk uniforme procedureregels.

[voorbeeld oplossing nr. 11-16].

6. **Algemene regels , tenzij principe;**
De vergunningplicht wordt alleen toegepast als deze een toegevoegde specifieke waarde heeft en de lasten hiervan opwegen tegen deze toegevoegde waarde. Algemene regels kennen de voorkeur. Eventueel kan per beleidsterrein een verschil ontstaan. [voorbeeld oplossing nr. 5].

7. **Kenbaarheidsprincipe**
De kenbaarheid en leesbaarheid van de uitvoeringsregels komt ten goede aan de uitvoerbaarheid, kwaliteit en handhaving. Vandaar dat wordt aanbevolen regels en onderwerp zoveel mogelijk op één niveau te regelen. Daarmee wordt de gelaagdheid in de regelgeving voorkomen. Hier is de uitvoeringspraktijk bij gebaat. Daarnaast dienen verwijzingen naar verwante regelgeving zoveel mogelijk te worden vermeden om de leesbaarheid en begrijpelijkheid te verbeteren.
Tevens wordt aanbevolen om voorafgaand aan het opstellen van de AMvB's expliciet een keuze te maken tussen de kans op het ontstaan van pseudoregelgeving c.q. jurisprudentie en het expliciet opnemen van regels/voorschriften. Ook hierbij speelt het aspect van risicoacceptatie (zie principe 2). [voorbeeld oplossing nr. 1-6-7-8-12-12-17].

In de praktijk wordt namelijk ervaren dat "gaten" dan wel "onduidelijkheden" in de regelgeving veelal leiden tot aanvullende richtlijnen, indicatoren die uiteindelijk als aanvaard toetsingsinstrument worden gehanteerd. Dit komt de uitvoerbaarheid en eenduidigheid van de uitvoeringsregels niet altijd ten goede. Het bewust ruimte laten binnen regels, kan het ontstaan van pseudowetgeving namelijk versterken.

5 Eindbeschouwing/conclusies

5.1 Vertrekpunt

Het stelsel van het fysieke omgevingsrecht wordt ingrijpend gewijzigd. De Omgevingswet is een eerste en belangrijke stap op weg naar dit einddoel. Aan deze stelselwijziging in het omgevingsrecht zijn zowel kwalitatieve als kwantitatieve doelstellingen gekoppeld. In kwalitatieve termen gaat het onder meer om een begrijpelijk en inzichtelijk stelsel met voldoende flexibiliteit voor bestuurders om te besturen. In kwantitatieve termen gaat het onder meer om minder regels, minder lasten en snellere procedures. Het gaat om alle typen lasten en economische voordelen voor burgers, bedrijven, professionals en overheden. Deze wet zal verder worden uitgewerkt op het niveau van de Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's). De doelstellingen van deze stelselherziening, zullen op het niveau van de uitvoeringsregels (AMvB's) verder bereikt moeten worden.
Dit was voor het ministerie van Infrastructuur en Milieu aanleiding om inzicht te krijgen in enerzijds concrete voorstellen voor potentiële verbetervoorstellen te komen en anderzijds tot een sturend kader (sturende principes) dat bij het uitwerken van de uitvoeringsregels gehanteerd kan gaan worden.
In deze rapportage "Omgevingswet: winsten op AMvB niveau" zijn de bevindingen van het onderzoek naar kansrijke winsten op AMvB-niveau en een voorstel voor sturende principes opgetekend.

5.2 Onderzoeksdatabase met bijna 500 knelpunten/oplossingen

Het onderzoek heeft bijna 500 knelpunten/oplossingen opgeleverd; een grote diversiteit aan knelpunten die actoren in het speelveld van het huidige omgevingsrecht in de praktijk ervaren. Qua aantal een aanzienlijke oogst. Een oogst die als nagenoeg dekkend vanuit bijna alle domeinen/sectoren kan worden beschouwd.
Gelet op de scope en reikwijdte van dit onderzoek is hierop een filtering toegepast. Daarbij is ten eerste nagegaan of het ingebrachte wel als knelpunt kan worden aangemerkt. Voorts is een onderscheid gemaakt in knelpunten die betrekking hadden op het wetsniveau of op AMvB-niveau. Tenslotte is gefilterd op de twee centrale doelstellingen en de vier verbeterdoelen van de stelselwijziging. Uiteindelijk konden 61 knelpunten/oplossingen worden gebruikt om de verbeterpunten op AMvB-niveau te illustreren. Hiervan bleken er 18 voldoende concreet en typerend om verder uitgewerkt te worden.
Dit betekent overigens ***niet*** dat de knelpunten/oplossingen die niet zijn uitgewerkt van generlei waarde zijn. Echter, ze vallen buiten de reikwijdte van dit onderzoek. In een uitgebreide database zijn alle ingebrachte knelpunten/oplossingen opgenomen en herleidbaar. Deze database is als separate bijlage en product toegevoegd.

5.3 Herkenbaar beeld

Het feitenonderzoek levert een herkenbaar beeld op van de ervaringen met het huidige omgevingsrecht. Geconstateerd wordt dat een aantal ingebrachte knelpunten voortvloeien uit een algeheel gevoel c.q. beleving van hindernissen die genomen moeten worden om een ontwikkeling mogelijk te maken. De ervaren hindernissen betreffen veelal een combinatie van langdurige planvormings- en besluitvormingsprocessen, de ervaren ontoereikendheid aan kennis over de regelgeving en de al dan niet daarmee samenhangende complexiteit van de regelgeving. Soms blijkt een regel niet proportioneel, en is de uitwerking in de praktijk niet toereikend of staat niet in verhouding met het doel.

5.3.1 Complexe regelgeving leidt tot complexe toepassing

Naarmate de complexiteit van de uitvoeringsregels groter is, ervaart men in de uitvoeringspraktijk dat hiermee een forse claim wordt gelegd op de uitvoeringskwaliteit en de capaciteit die hiervoor benodigd is. Dit blijkt niet altijd haalbaar.
Hetgeen op viel is dat vanuit de domein water en milieu de meeste concrete verbeterpunten/oplossingen naar voren kwamen. Op het domein Ruimte (RO-Bouwen-Cultureel Erfgoed) en Natuur is dit minder. De geleverde input van deze domeinen zijn meer gericht op de wetgeving, procedurele aspecten die te maken hebben met bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Wel wordt een zeker spanningsveld geconstateerd in de afstemming bij de uitvoeringsregels tussen Ruimte en Milieu.

5.3.2 Wel degelijk winsten te behalen…..!

Uit het onderzoek is gebleken dat er wel degelijk winsten zijn te halen bij het uitwerken van de uitvoeringsregelgeving. Er zijn winsten te behalen op het vlak van financiën, het inrichten van procedures, het vergroten van draagvlak, het verbeteren van de kenbaarheid en vereenvoudiging van de regels en het versnellen van het doorloopproces rondom besluiten. In het rapport worden voorbeelden beschreven die illustrerend zijn waarin deze winsten behaald kunnen worden.

5.4 Toepassen studerende principes bij de uitwerking

Om enige sturing en consistentie te betrachten bij het uitwerken van de uitvoeringsregels zijn in dit onderzoek zeven sturende principes onderscheiden. Sturende principes welke hierbij als leidraad kunnen dienen. Overigens zijn deze 7 principes niet als limitatief te beschouwen. Bovenal is bij het uitwerken van de uitvoeringsregels het nut en noodzaakprincipe leidend*: Is de uitvoeringsregel in het belang van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving noodzakelijk?* Alleen als nut en noodzaak van een uitvoeringsregel kan worden aangetoond, dan is het hanteren van de sturende principes aan de orde.

We adviseren het ministerie van Infrastructuur en Milieu om in ieder geval de genoemde 7 sturende principes te hanteren bij het uitwerken van de uitvoeringsregelgeving.

Bijlage 1: Overzicht onderzoeksbronnen

1. Antwoord voor bedrijven (2011), meldingen regeldruk VROM mei 2011, Antwoord voor bedrijven, Den Haag
2. AT Osborne (2012), W@bo; een evaluatie van gebruikservaringen met de Wabo en het Omgevingsloket online, AT Osborne, Baarn
3. BMC (2013), Bespoediging stedelijke vernieuwing en woningbouw door de Omgevingswet, BMC, [verschijnt in april 2013]
4. Ministerie van EL&I (2021), 38 knelpunten LTO Nederland, ministerie van EL&I, Den Haag
5. Ministerie van EZ (2010), knelpunten recreatie, ministerie van EZ, Den Haag (TK, 2009-2010)
6. Ministerie van IenM (2012), Voorstellen kersenaanpak EV (interne notitie), , ministerie van IenM, Den Haag
7. Ministerie van VROM (2003), Meerjaren programma herijking van de VROM regelgeving, VROM, Den haag (TK, 2003-2004, 29383, nr. 1)
8. Ministerie van VROM (2003), Meerjaren programma herijking van de VROM regelgeving, VROM, Den haag (TK, 2003-2004, 29383, nr. 2)
9. MKB-nederland en VNO-NCW (2008), Lokaal toezicht; mag het wat minder, MKB-nederland en VNO-NCW, Den Haag
10. Oosterhuis, drs. F.H. en prof. Mr. M.G.W.M. Peeters (Onderzoeksverplichtingen in milieuvergunningen), 2010, STEM, Amsterdam
11. Planbureau voor de Leefomgeving (2012), Ex-durante evaluatie Wet ruimtelijke ordening: tweede rapportage, PBL, Den Haag
12. SIRA consulting (2012), Botsende belangen in biobased economy; een inventarisatie en een analyse van de belemmeringen in de transitie naar een biobased economy, SIRA consulting, Nieuwegein
13. SIRA consulting (2010), Knelpunten en oplossingsrichtingen nalevingskosten; Samenvatting veroorzakers van nalevingskosten, SIRA consulting, Nieuwegein
14. Praktijkleerstoel Gebiedsontwikkeling (2012), Knelpunten omgevingsrecht voor gemeenten, Prof.mr. Friso de Zeeuw, mr.dr. Fred Hobma, m.m.v. Rick de Boer, TU Delft
15. Commissie Fundamentele Verkenning Bouw (2008), Privaat wat kan, publiek wat moet; Vertrouwen en Verantwoordelijkheid in het Bouwproces, Commissie Fundamentele Verkenning Bouw, Den Haag
16. Spekkink C&R (2012), Motieven van marktpartijen voor de toepassing van een privaat stelsel in het bouwtoezicht, Ministerie van BZK; Patricial Palmen, Eef van Leeuwen, Den Haag
17. Stichting Bouwkwaliteit (2012), De markt als toezichthouder; private kwaliteitsborging in de bouw, Ing. Johan van der Graaf, dr Michiel J.F. van Pelt, Den Haag
18. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2011), Vernieuwing bouwregelgeving, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag (SB/ 2011057684)
19. Oranjewoud (2013), Enquête: Onderzoek Winsten op AMvB-niveau Omgevingswet, Oranjewoud, Online
20. Oranjewoud (2013), ResultatenGroup Decision Room workshops, Oranjewoud, Utrecht

Bijlage 2: Samenstelling begeleidingsgroep

- Arjan Witte — Ministerie I&M
- Dorothé Albers-Westering — Ministerie I&M
- Hans in t Hout — Ministerie BZK
- Eric Huner — Ministerie I&M

Bijlage 3: Vragen Online enquete

1. Invullen algemeen deel met gegevens: Naam, organisatie, functie en contactgegevens.
2. Kunt u vanuit uw werkveld huidige ervaren knelpunten noemen in het omgevingsrecht?
   a. Onderscheidt in algemene knelpunten
   b. Onderscheidt in specifieke knelpunten
3. Welke oplossingen ziet u voor de geconstateerde knelpunten
   a. Onderscheidt in algemene oplossingen
   b. Onderscheidt in specifieke oplossingen
4. Zijn de door u geconstateerde knelpunten in het voorliggende toetsvoorstel van de Omgevingswet opgelost?
5. Heeft u nog aandachtspunten voor de uitwerking van de onderliggende regelgeving (AMvB's) van de Omgevingswet?

Bijlage 4: GDR-vragen

1. Welke knelpunten ervaart u in de huidige praktijk?
2. Welke mogelijke oplossingen staan volgens u tegenover de knelpunten? Vermeld bij een oplossing voor een concreet knelpunt eventueel het volgnummer van het betreffende knelpunt: KP .....
3. In hoeverre kunnen deze oplossingen volgens u bijdragen aan winst? Alle oplossingen worden per cluster gerangschikt volgens aflopende gemiddelde groepsscore, dus van ‘maximale potentiële winstbijdrage’ naar ‘minimale potentiële winstbijdrage’.